

Prof Dr M Erol Turaçlı Fen Lisesi

Rehberlik Servisi

2021 (Nisan)

Sayı/9

ÖĞRENCİLERİN ÇALIŞMA ALIŞKANLIKLARI İLE OKUL BAŞARISI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Günümüz insan hayatının en önemli geçiş süreçlerinden biri olan eğitim hayatı ve sınavlar kişinin pek çok duyguyu bir arada yaşamasını sağlayan uzun bir dönemi kapsamaktadır. Bireylerin çalışma alışkanlıkları bu süreçleri yönetmede ve desteklemede anahtar rol oynamaktadır.

Okullarımızda ki eğitim sürecinde öğrenciler daha etkin ve katılımcı olmaya yönlendirilirken; çalışma alışkanlıkları ve uyguladıkları stratejilerin önemi artmaktadır. Öğrencilerin bu stratejileri olumlu yönde kullanarak başarılı olma yolunda adımlar attıklarında mutlu ve huzurlu olurken bu stratejileri doğru kullanamadıkları zaman kaygı ve umutsuzluğa düşmektedirler. **Akademik başarıya giden yolun kişinin bireysel özelliklerine bağlı olduğu unutulmamalıdır.**

Gençlik ; öğrencilerin geçirdiği en hassas ve karmaşık dönemlerden biridir. Fiziksel ve psikolojik yapısı değişen genç bu değişimlere uyum sağlamaya çalışırken bir yandan da

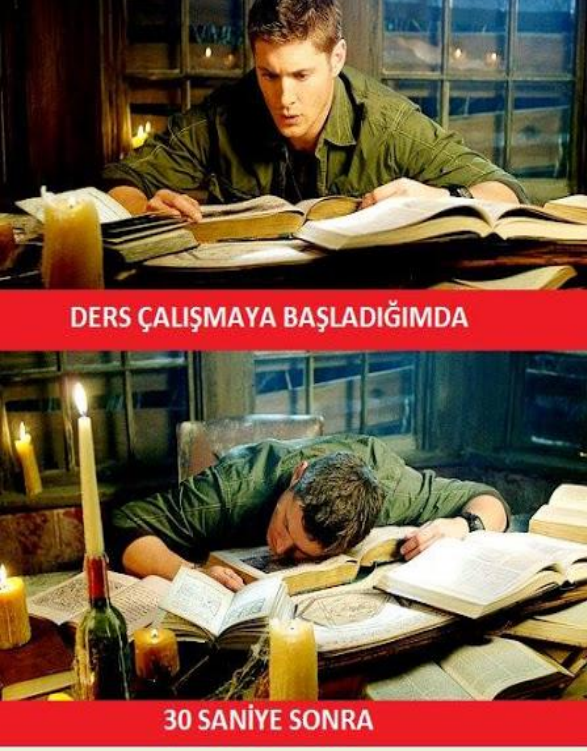
kaygılarıyla baş etmeye çalışmaktadır. Bu kaygıların başında da sınav kaygısı ve okul başarısı gelmektedir. Sınav kaygısı her zaman olumsuz bir duygu olmamakla birlikte uygun düzeyde kaygının öğrenmeyi güdülediği ve kişinin başarılı olma yolunda motivasyonu arttırdığı bilinmektedir.

Bu bültenimizde gençlerin çalışma alışkanlıkları ile sınav kaygısı ve okul başarısı arasındaki ilişkiden bahsederken, yine gençlerin çalışma alışkanlıkları, sınav kaygısı ve okul başarısının; cinsiyet, anne-baba eğitim durumu, ders dışı yardım alıp almama durumuna göre bilgiler paylaşacağız.

Öğrenmeyi öğrenme yaklaşımı, öğrenmenin bireysel bir biçime dönüşmesidir. Öğrenmeyi bireysel biçime dönüştüren değişkenler; bireyin öğrenme biçimi, kullandığı öğrenme yöntemleri, öğrenmeye yönelik tutum ve davranışları, hazırbulunuşluk ve güdülenme düzeyi, aile ortamı, yaşadığı sosyal ve psikolojik çevre şeklinde sıralanabilir. Bu durum her öğrenen için farklı bir öğrenme yaklaşımı ve değişen bir başarı grafiği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin öğrenme etkinliğinde hem bireysel (içsel) hem de çevresel (dışsal) faktörler rol oynamaktadır. Bu karmaşık süreçte öğrenciyi başarıya ulaştıracak en etkin yol ise çalışmaktır; çalışmayı sürekli ve etkin hale dönüştürmektir. Okul yaşamının, ders sonrasında da artan yoğunlukta devam etmesi; ödevler, araştırmalar, projeler, sınavlar gibi pek çok etkinliğin de derste işlenen konulara eklenmesi, etkin çalışma alışkanlıklarının önemini arttırmaktadır.

Ders çalışma etkinliği, öğrenmeyi hedefleyen ve akademik yeterliliklere dayanan bir süreçtir. Bu süreçte öğrenciler duyuşsal, bilişsel ve psiko sosyal gelişimlerine paralel olarak farklı öğrenme biçimleri geliştirmektedirler. Bireyin öğrenme koşulları ve sürecindeki tercihleriyle ilgili olan öğrenme biçimi, ders çalışma alışkanlığı kazanılmasında da oldukça belirleyici olmaktadır. Ders çalışmanın hedefi öğrenmedir. Öğrenmenin kalıcılığı ve anlamlandırılması için bilginin ön bilgilerle sentezlenmesi ve yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Öğrenmenin anlamlandırılması ve yeni

öğrenilen bilgilerin uzun süreli hafızadaki bilgilerle ilişkilendirilmesi, ders çalışmada başarılı olmak için kritik bir önem taşımaktadır.

Öğrencilerin öğrenme durumunu ve başarılarını etkileyen değişkenlerden biri "Çalışma Alışkanlıkları" dır. Hiç ders çalışmaması sonucu başarısız olan öğrenciler yanında, çok ders çalışmasına rağmen çalışma ve öğrenme yöntemleri konusunda karşılaştıkları problem yüzünden derslerinde başarılı olamayan birçok öğrenci vardır. Okulda başarılı olmak için çok çalışmak yeterli değildir. Önemli olan etkili çalışma ve öğrenme yöntemlerini geliştirmektir. Araştırmalar, çalışma becerileri konusunda bilinçli bir

eğitimin, öğrencinin başarı düzeyini ve kendine olan güvenini artırdığını göstermiştir. Çalışma alışkanlıkları öğrencilerin okul yaşantısıyla ilgili olan her şeye kapalı ve açık tepkilerinin tümünü içermektedir. Öğrencilerin çalışma alışkanlıkları genellikle kendi özel yaşamından, kendine özel yöntemlerle, kendi değerler sisteminde, kendisinin geliştirdiği alışkanlıklardır. Öğrenmesinin kalıcı olmasını sağlayamayan ama başarılı olmak isteyen ve çaba gösteren öğrenciye yapılabilecek en güzel yardım doğru çalışma alışkanlıkları kazanmasını sağlamaktır. Öğrenci başarısında etkili olan verimli çalışma alışkanlıklarından başlıcaları; **düzenli ve sistemli çalışma, ödev yapma, not tutma, hatırlama, tekrarlama, okuma, sınavlara hazırlanma, yazılı kaynaklardan yararlanma, dikkati bir noktaya toplayabilme ve problem çözme ile ilgili hususlardır.** Bu alışkanlıkların her biri tek tek incelendiğinde her birinin başarının oluşmasında ayrı bir yeri olduğu görülür. Diğer yandan **asıl önemli olan öğrencinin kendi öğrenme stiline uygun çalışma etkinliklerini, yöntemlerini seçerek kullanabilmesidir.**

Günümüzde eğitimin her aşaması sınavlar ile tamamlanmakta ve bu sınavlar çoğunlukla ergenlik dönemine denk gelmektedir. Bu nedenle ergenlerde çalışma alışkanlıkları, ele alınması gereken önemli bir konudur. Okul başarısını etkileyen çok sayıda faktör vardır. Bunlar arasında önemli iki faktör; çalışma alışkanlıkları ve sınav kaygısıdır. Bu yazımızda da bu faktörler ile okul başarısı arasındaki ilişkiden bahsetmeye çalışacağım.

Her öğrenci başarılı olmak ihtiyacı içindedir. Başarı, psikolojik temel bir gereksinimdir. Maslow'un ihtiyaçlar sıralamasında üst düzey ihtiyaçlar arasında yer alan bilgi edinme ve öğrenme, kendini ve çevreyi tanıma, kendini gerçekleştirme olarak tanımlanan "potansiyelini en üst düzeyde ortaya koyabilme ihtiyacı" dır. Öğrencinin başarılı olması ileride daha kaliteli bir

yaşam sürmesi için gerekli görülmektedir. Aileler de çocuklarının meslek grubuna ait olması ile ilgili umutlar taşır .

Başarılı olmak... Gerek öğretmenlerinin gerekse ailelerinin öğrencilerden beklentisi bu iki kelime ile özetlenebilir. Öğrencinin derslerinde başarılı olması, gelecekte maddi ve manevi anlamda iyi bir yaşam standardı yakalaması için gerekli görülmektedir. Ailelerin çoğu, çocuklarının doktor, mühendis gibi belli başlı mesleklere sahip olmasına dair beklentiler taşımaktadır. Hem de çocuklarının okula adım attıkları günden itibaren. Bütün bu beklentilere ve beslenen umutlara rağmen ülke çapında yapılan sınavlara baktığımızda, genel olarak öğrenci başarısının umulan düzeyin çok altında kaldığını görürüz .

Dünyada bir üst eğitim-öğretim kurumuna yerleştirilecek öğrencilerin seçiminin sınavla yapıldığı iki ülke, Japonya ve Türkiye, bulunmaktadır. Orta Öğretim Kurumları Seçme ve Yerleştirme Sınavı, Polis Koleji Sınavı, Askeri Lise Sınavı, Devlet Parasız Yatılı ve Bursluluk Sınavı, Özel Yetenek Sınavları, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı, Kamu Personeli Seçme Sınavı. Eğitim sistemimiz içerisinde yapılan sınavlardan sadece bir kaçıdır. Bir sınav ülkesinde yaşadığımız ve öğrencilerin "kendilerini gerçekleştirmek" adına öncelikle bu sınavlardan başarılı olmalarının zorunlu olduğu düşünülürken sınav kaygısı üzerine yapılan araştırmaların önemi bir kez daha ortaya çıkacaktır

Öğrencilerin çalışma alışkanlıklarının yeterli seviyede olmaması eğitim hayatındaki okul başarısının yanı sıra sınavlara karşı olan tutum ve davranışlarını da olumsuz olarak etki etmektedir. Bu sebepten dolayı bu yazımızda, gençlerin çalışma davranışının inşasında izleyebilecekleri yol konusunda paylaşım da bulunmak istiyorum. Bu sayede öğrencilerimiz belirlenen çalışma alışkanlıkları ile sınav kaygısının azaltılması bununla birlikte okul başarısının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması konusunda gerekli önlemler alınabilecektir.

DERS ÇALIŞMA ALIŞKANLIĞI KAZANMADA İZLENECEK YOL

• Ders Çalışmanın Ön şartları

Ders çalışmak için gereken **ön koşullar, çalışmaya başlanması, hedeflerin saptanması ve çalışma eyleminin devam ettirilmesidir.**

• **Ders Çalışmaya Başlamak:**

Kişinin şahsi öğrenme kabiliyetleriyle uyumlu olan ders çalışma usullerini biliyor olması ve söz konusu usulleri verimli çalışma etkinliği olarak kullanabilmesi önemlidir. Verimli ve etkili ders çalışma

alışkanlığının edinilmesi ve geliştirilmesi adına ilk basamak öğrencinin sahip olması gereken motivasyon ve öğrenme arzudur. Öğrenme arzusunun oluşması adına kısa, orta ve uzun süreli amaçların ve hedeflerin saptanmış olması gereklidir. Hedef ve amaçların saptanmaması öğrencinin çalışma isteğini edinmemesine sebep olur. Ders çalışma konusunda isteksiz olan öğrenciye hiçbir öğretim usulü, öğretmen, öğrenme aracı yahut kişi yardımcı olamaz. Bu anlamda öğretmene, ebeveynlere ve etrafa oldukça görev düşmektedir. Zira öğrencinin motive olmasını sağlayacak hedef ve amaçlar getirerek öğrencinin isteğini desteklemek mühimdir. Ders çalışmanın nedenleri, öğreneceği bilgilerin kendisine getireceği yararlar öğrenciye anlatılır ve öğrenci bu hususta desteklenirse, ders çalışma açısından güdülenmesi kolay hale gelecektir. Kişi, ders çalışmanın kendi iyiliği adına gerekli bir aktivite olduğunu görmeli ve başarısını artıran niteliklerinin bilincinde olmalıdır. Ebeveynler ve öğretmenlerse, öğrenciyi çalışması için desteklemeli ve olumlu çalışma alışkanlıkları edinmesi adına öğrenciye rehberlik etmelidirler. Ders çalışmaya başlayan öğrencinin dikkatini bozan öğeler etraftan yahut bireyin kendi zihni karışıklığından doğmaktadır. Bu nedenle çalışma yerinin belli özelliklerde olması, öğrenmeyi kolay hale getirmektedir. Bunun yanı sıra, çalışma yeri çalışmak için gereken koşullara göre düzenlendiği takdirde çalışma süresinden daha çok verim alınır. Ders çalışmaya başlanması adına çalışma yerinin düzenlenmesi gerekliliği mühim bir husustur.

Ders çalışarak geçirilmesi planlanan süreden en verimli şekilde faydalanmanın sağlanması adına, çalışma ortamının ve masasının düzenlenmesi, ders çalışmayı kolay hale getirecektir.

1. Amaç Belirlemek:

Öğrencilerin verimli bir şekilde ders çalışmaları ve çalışma usulleriyle uyumlu olarak alışkanlık edinmeleri adına ders çalışma amacını net biçimde saptamaları ve buna uygun planlamalar yapmaları gerekmektedir. Öğrenme durumlarına göre amaçlar uzun, orta ya da kısa süreli olarak belirlenebilir. Öğrencinin net bir amaç belirlemesi, çalışma etkinliğine başlamayı kolay hale getirmesinin yanı sıra, dikkatin korunmasına ve motivasyonun artmasına yardımcı olmaktadır. Mutlaka her ders çalışmanın bir amacı olmalıdır. Bu amaçlar bir sorunun çözümünü öğrenmek, bir metindeki ana fikri saptayabilmek, mühim bir sınavı geçmek olabilir. Hedeflerini iyi saptayarak çalışan öğrencilerin ilgisi de fazla olmaktadır. Yakın hedefleri elde ederek sınıf atlama, ortalama yükseltme gibi uzak hedefleri de elde edebilmektedirler. **Başarılı kişiler, amaçlarını elde etmiş kişilerden oluşmaktadır.** Öğrenci, hedefini elde etmek ve neticesinde başarılı olmak adına verimli bir ders çalışma usulü bilip kullanması gerekliliğini bilmelidir. Hedefler belli bir planlama kapsamında saptanmalıdır. Planlamayla çalışılacak dersler yahut konular sıralanarak kafa karışıklığının önüne geçilir. Planlama bir başka ifadeyle “nasıl, ne zaman, nerede” sorularına cevap vermektir.

Öğrenciler haftalık ya da günlük şekilde uygulayabilecekleri planlamalarda şu hususlara özen göstermelidir.

- Çalışılacak dersi, dersin konusunu ve çalışacakları gün, saat aralığını belirlemelidirler.
- Sınav zamanları kesinlikle saptanmalıdır.
- Yapılacak ödevler ve bu ödevlerin zamanları belirli olmalıdır.
- Planlamaya dahil ettikleri fakat bazı sebeplerle gerçekleştiremedikleri çalışmalara ne zaman dönüş yapacaklarını not etmelidirler.
- Televizyon izleme, dinlenme, spor yapma, müzik dinleme gibi ders harici faaliyetlere ne zaman vakit ayıracıklarını belirlemelidirler.

• Ders Çalışmaya Başlamak ve Ders Çalışmayı Devam Ettirmek:

Verimli ders çalışmak isteyen bir öğrenci için motivasyon, istek ve azimden sonraki basamak gereken araçları hazır ederek çalışmaya başlamaktır. Çalışma boyunca öğrencinin çalışılan konuyla alakalı bir amacı bulunmalıdır. Bir hedefin bulunması derse olan dikkati ve çalışmaya olan isteği artırır. Çalışmaya başlamak ve çalışmayı devam ettirmek adına, çalışma ile alakalı saptanan hedefin net, kolay anlaşılır ve açık olması gerekmektedir. Hedeflerin netlik oranı başarı konusunda belirleyici olmaktadır. Öğrencinin çalışmaya oturmasını ve çalışmayı devam ettirmesini teşvik edecek şartlar şöyle ifade edilmiştir Ders çalışmaya başlamanın öncelikli şartı çalışma yerinin hazır hale getirilmesidir. Sürekli çalışabilmek için belirli zaman ve yerlerde çalışmak, sakın ortamlarda çalışmak, çalışma esnasında masa kullanmak ve bu masada gereken malzemeleri hazır etmek dikkat kaybını önleyen metotlardır. Koltukta, yatakta yahut divanda uzanarak çalışmak dikkat kaybına sebep olmaktadır. Başarılı olmak isteyen öğrenci, yaptığı planlama kapsamında ve saptadığı sürede ders çalışmaya oturmalı ve bu tutumunu bir alışkanlık haline getirmelidir. Bu duruma dikkat edilmemesi halinde planlanan sürede etkinliklerini tamamlayamaması ve ertelemesi yaptığı planın aksamasına ve zaman kaybına sebep olur. Bunun yanı sıra, uzun zaman ders çalışmak yorulmaya ve neticede başarısızlığa sebep olmaktadır. Bir saatlik çalışmanın ardından 5 – 10 dakika sürelerle dinlenmek dikkat kaybını ve yorgunluğu azaltacak, verimi yeniden artıracaktır. Bunlarla beraber bu zaman, öğrencinin zekasına, yaşına, okul çeşidine ve kademesine göre farklılık gösterebilmektedir. Bu noktada mühim olan çalışılmakta olan konunun belirli sürelerde dinlenerek çalışılması ve kaybedilen dikkatin toplanmasıdır.

• Ders Çalışma Davranışını Etkileyen Faktörler

*Olumlu Etki Eden Faktörler:

Öğrencilerin çalışma tutumlarına ve alışkanlıklarına etki eden olumsuz ve olumlu unsurların miktarı oldukça çoktur. öğrencilerin çalışma tutum ve alışkanlıklarına etki eden başlıca unsurlarla bu hususta yapılan araştırmaları şu başlıklarla ifade edebiliriz.

• **Öğrencilerin Öğrenmeye ve Ders Çalışmaya Yaklaşımları:**

Öğrencilerin çalışma tutum ve alışkanlıklarına etki eden başka mühim unsur ders çalışma hakkında kendi duygu, inanış ve düşüncelerini, kişisel yaklaşımları ve bakış açılarını içermektedir. Öğrencilerin çalışmaya yaklaşımları iki başlıkta toplanmaktadır; yüzeysel öğrenme yaklaşımı ve derin yaklaşım. yüzeysel öğrenme yaklaşımını kabul eden kişilere göre bireyin öğrenme kabiliyetinin değişmez ve sabit olduğunu ifade etmiştir. Bu bireyler bilginin de öğrenme kabiliyeti gibi kurallı, sabit ve değişmez olduğunu ve bilginin otorite olarak görülen kişilerce verilmesi gerekliliğini savunurlar. Yüzeysel yaklaşımla öğrenmek için hedeflere oldukça az gereksinim duyulmaktadır. Yüzeysel yaklaşımdaki bir öğrenci, dersi öğrenme boyunca, o dersle alakalı her bilgiyi ezberleme metoduyla hatırlama çabasıdayken, derin yaklaşımda; kişi akademik hususlarda kendisini ve kabiliyetlerini geliştirmeyi amaçlar. Bu açıdan derin yaklaşım araştırmayı, okuma yapmayı, eski bilgiler ile yeni bilgileri bağdaştırmayı ve anlamlandırmaya dair diğer öğrenme taktiklerini kapsar

Yüzeysel yaklaşımdaki kişi, konuyu ezberine almaya çabalarken, derin yaklaşımdaki kişi o konuyu özümser ve sahiplenir, o konuda ifade edilmek isteneni yahut ana düşünceyi belirlemek mühimdir. Öğretmenin veya yazarın kullandığı sözcükleri birebir ezberlemek mühim değildir. Derin öğrenme uygulayan kişilerin edindiği bilgiler, yüzeysel öğrenmeye kıyasla daha kalıcı olmaktadır

• **Ödevler:**

Ödevi öğretmenlerin okul haricinde yapmaları için öğrencilere verdikleri görev yahut öğrencinin normal ders saati haricinde ebeveynlerinin yardımıyla yahut kendi başlarına tamamladıkları serbest zamanda öğrenme etkinlikleri olarak açıklayabiliriz. Ödev, öğrenme faaliyetlerinin önemli ve anlamlı hale gelmesinde, tekrarla bilgilerin kalıcı olmasında ve yeni tecrübeler edinilmesinde en etkili yöntemlerden birisidir. Ödevler, öğrencilerin öğrendikleri bilgileri tekrar yaparak özümsemelerinin gerekmesinin yanında öğrencilerin çalışma alışkanlıklarının derecesinin en mühim kanıtıdır. Epstein (1988), ev ödevlerinin hedefini yedi başlıkta açıklar. Bu başlıklardan ilki, eve verilen ödevlerin uygulama hedefli olmakla birlikte öğrencilerin öğrenme ustalığını, becerisini ve hızını çoğaltmayı amaçlamasıdır. İkinci başlık ise, ödevler ile öğrencilerin öğrenme görevlerine katılmasının sağlanmasıdır. Bu şekliyle ödevler, öğrencinin öğrenme

döneminde aktif olmasını yani daha verimli öğrenmesini sağlar. Üçüncü olarak, ev ödevleri öğrencilerde sorumluluk bilincini geliştirir, bunun yanı sıra ödevler zaman idaresi gibi bireysel gelişimlerini destekleyici özelliktedir. Dördüncü başlık ise, ödevler ebeveyn ve öğrenciyle okul tecrübesi arasında bir köprü kurmasıdır. Beşinci başlık, ödevlerle öğrencilerin bir planlamayla ödevlerini yapmalarıdır. Altıncı başlık, ebeveynlerin ödevler ve sınıf içi etkinlikler hakkında bilgi almasıdır. Yedinci başlık, ödevlerin öğrencilere duygusal, davranışsal ve akademik gereksinimlerini hatırlatmasıdır . Ödev vermedeki hedef, öğrencinin sınıfta öğrendiği bir dersi okul harici zamanlarda öğrenmeyi sürdürmesidir. Böylelikle öğrencinin ders esnasında öğrendiği konuyu sınıf dışındaki zamanlarda daha geniş sürelerde düşünmesi, konuyu daha çok boyutlu öğrenmesini sağlamaktadır. Ebeveynler, öğretmenler ve öğrenciler ödevlerin esas hedefinin öğrenilen konunun tekrar edilmesi olduğunu düşünmektedir. Halbuki kimi ödevlerle okul ile ebeveynler arasında bağ kurulmaktadır. Kimilerine göre, öğrenciler ödevlerle bağımsız hareketleme kabiliyeti edinerek, kendi sorunlarıyla başa çıkabilecektir.

• Okulda Yapılan Çalışmalar:

Öğrencilerin yalnızca evde değil, okulda da verimli ders çalışma alışkanlığı edinmiş olmaları gerekir. Etkili, verimli ve doğru çalışma alışkanlığı edinmek isteyen öğrenci, arkadaşları ve öğretmeniyle sağlıklı bağlar oluşturur, merak ettiği şeylerin cevaplarını öğrenmek için arkadaş ve öğretmenlerine soru yöneltmekten çekinmez, okul kütüphanesinden faydalanmayı bilir. Fakat çok sayıda öğrenci kütüphaneden nasıl faydalanacağını, araştırma yöntemlerini bilmemektedir. Burada, öğretmenler öğrencilere rehberlik etmeli, uğraşlarını destekleyerek onları motive etmelidir.

• Öğretmen-Öğrenci İlişkisi:

Öğretmen pozisyonundaki bireylerin öğrenciler üzerinde yalnızca ders çalışma alışkanlıklarını edinmeleri konusunda değil, öğrencilerin karakterlerinin oturmasında da etkileri olmaktadır. Öğretmen davranışları, tutumları ve kişiliğiyle öğrencilere etki eder, rol model haline gelir. Bazı durumlarda öğretmenlerin davranışları öğrencinin derse olan tutumunu, motivasyonunu, okula karşı isteklerini hatta geleceğe dair fikirlerini olumlu yahut olumsuz şekilde etkileme gücüne sahiptir. Pek çok araştırmacı gerçekleştirdikleri çalışmalarda öğretmenin davranışlarının öğrenciyi iki değişik biçimde etkilediğini ifade etmişlerdir : İlki kuralcı, sert, öğrencilerine kulak vermeyen yahut pasif davranışlar gösteren, **tutarsız, sağlıksız öğretmen – öğrenci bağındaki** öğretmen davranışı, öğrencide uzaklaşma arzusu ve endişeye neden olur. İkincisi, öğrencilerine kulak veren, karşılıksız sevgi gösteren, **tutarlı ve sağlıklı öğretmen – öğrenci bağının** kurulduğu öğrenmedeyse öğretmen, öğrencide saygı, sevgi ve yakınlaşma arzusu uyandırır. Birinci halde, öğrenci ders çalışmak istemez, sadece gereken kadar ders çalışır. İkinci haldeyse, bitirmesi gereken ödevlerin haricinde kendi isteğiyle de çalışmalarda bulunur. Netice itibariyle öğretmenlerin

öğrencilerine **sağlıklı, tutarlı, karşılıklı anlayış ve özgüvene dayalı davranışlar** göstermeleri, öğrencileri başarılı olmak için verimli ders çalışma alışkanlıkları kazanmaya teşvik etmektedir. Öğrenci ders çalışmaya hazır olmak adına ilk olarak psikolojik, zihinsel ve fiziksel anlamda hazırlanmalı, çevre ders çalışmaya engel olacak negatif unsurlardan arındırılmalı ve çalışmayı kolay hale getirecek biçimde düzenlenmelidir.

***Olumsuz Etki Eden Faktörler :**

Ders çalışmaya olumsuz etki eden unsurlar oldukça çeşitlidir. Bu unsurlar ders çalışan bireyin öğretmeninden ve kendisinden doğacağı gibi, ders çalışılan çevreden de doğabilir. Öğrencinin dikkat kaybına sebep olan, dersi öğrenmesine ve çalışmasına engel olan haller genellikle şöyle ifade edilmektedir :

- Ders harici hususları düşünerek zihnen meşgul olmak.
- Çalışılan yerde dikkat kaybı yaratacak öğelerin olması.
- Kişinin çalışma esnasında dikkat kaybı yaratacak gereksiz detaylarla ilgilenmesi.
- Çalışma ortamında olumsuz uyarıcıların yer alması.
- Çalışılacak olan dersin karışık, sistemsiz ve zor olması, öğrencinin ilgisinin olmaması.
- Öğrencinin yetersizlik hisleri.
- Plansız, amaçsız ve düzensiz ders çalışma.
- Fiziksel bir rahatsızlığın engel olması.

1. Başarısız Olma Endişesi Taşıma:

Bazı öğrenciler çalışma esnasında yahut sınava hazırlanırken hedefini elde edemeyeceğine dair yoğun kaygılar yaşarlar. Bu nedenle sağlıklı karar almaları ve düşünmeleri olumsuz etkilenebilir. En az seviyede endişe, öğrencinin motivasyonunu artırırken yüksek seviyede endişe öğrencinin motivasyonunu düşürecektir. Bilhassa ders çalışmayı son zamanlara kadar erteleyen öğrencilerde bu tarz endişelerin arttığı görülmektedir. Öğrencinin yaşamakta olduğu endişeyi en aza indirmek adına bu tarz olumsuz tutumların yararlı olmayacağını, etkili bir ders çalışma faaliyetinin önüne geçeceğini fark etmesi gerekmektedir. Öğrencinin kaygılarından arınması için ders çalışmayı planlı hale getirmesi etkili çalışmayı da beraberinde getirecektir. Öğrenci gerektiği noktada bu hususta rehber öğretmeninden, ebeveynlerinden, diğer öğretmenlerinden destek istemelidir

2. Zihnin Başka şeylerle Meşgul Olması:

Hayallere dalmak, çalışacak öğrencinin çalışmasına mani olan yahut ders çalışmayı ertelemesine neden olan en sık durumlardan birisidir. Ders çalışırken hayale dalmayı

engellemenin iki değişik yolu bulunmaktadır. Bu yollardan ilki düşünmek istenilen hayalin dersin ardından ödül olarak düşünülmesidir. Çalışmanın ardından on dakika bunu düşüneneğim denilebilir. İkinci yol ise çalışmaya mola vermektir. Hayal kurularak doyum elde edildikten sonra çalışmaya devam edilir (Özcan, 2006, s. 66). Fakat verilen molada telefon, televizyon gibi diğer dikkat kaybı yaratacak unsurlara yönelmek çalışmaya dönme yi daha zor hale getirecektir.

3. Ders Çalışma Ortamının Düzenlenmesi:

Öğrencinin hangi şartlarda daha verimli öğreneceğini bilmiyor oluşu, öğrenmeye kötü yönde etki edip başarısız olmasına sebep olabilir. Öğrenmenin yaşandığı ders çalışma ortamlarının öğrenmeyi olumsuz veya olumlu etkilediği çağımızda kabul görmüştür. Çalışmak için harekete geçen kişinin dikkat kaybı yaşamasına sebep olan unsurlar çevreden yahut bireyin kendi aklından doğmaktadır. Bütünüyle herkese uyan ortak bir çalışma yeri modeli belirlemenin zorluğu da ders çalışmaya negatif etki etmektedir .

Uygun çalışma ortamı şu genel niteliklere sahip olmalıdır :

- Çalışma ortamı havalandırılmış olmalı, çok sıcak yahut çok soğuk olmamalıdır. Çalışma odasında sessizlik sağlanmalıdır. Ders esnasında dışarıdan gelen gürültü, ses ve müzikler dikkat kaybına neden olabilir.
- Çalışma masasının yüksekliği öğrencinin boyuna göre olmalıdır.
- Çalışma odasında yer alan afis, poster ve resim gibi dikkat kaybı yaratacak öğeler, kişinin hayal dünyasına dalmasına sebep olur.
- Çalışma yerinin minimum, yazı yazılacak kadar büyük bir masa ve gereken aletlerin bulunduğu ek bir bölümden meydana gelmesi gerekir.
- Çalışma masası, yalnızca ders çalışma etkinliği için kullanılmalıdır. Ders çalışmanın haricinde yemek yemek, dinlenmek gibi etkinlikler kendi ortamlarında yapılmalıdır.
- Yemek masası aynı zamanda çalışma masası ise masa örtülerini değiştirerek yahut üzerine çiçek, kalemlik, lamba gibi değişik detaylar eklenerek yeni kullanımına uygun hale getirmek gereklidir.
- Belli bir çalışma bölgesiyle çalışma alışkanlığı arasında şartlı refleks tarzı bağ oluşturmak oldukça mühimdir. Böylelikle çalışma masasına geçmek, çalışmak için “uyarıcı” olur ve çalışmayı teşvik eder.
- Ders çalışma boyunca dikkat kaybı yaratacak kesintilerin önüne geçmek amacıyla çalışmada gerekecek her malzemenin hazırlanması gerekir.

Öğrencilerin doğru olmayan çalışma alışkanlıkları edinmeleri yalnızca ailenin davranışından doğan sebeplerden değil, çalışma yerindeki değişik unsurlardan ileri gelir.

Aile içi iletişimde problem olmaması ve ders çalışmaya uygun bir yerin olması öğrencinin çalışmaya dair pozitif davranış ve tutumlar geliştirmesini desteklemektedir .

Ders Çalışma Stratejileri

Çalışma alışkanlıklarına etki eden mühim unsurlardan birisi de çalışma stratejileridir. Zira çalışma stratejileri, çalışmanın bir başka ifadeyle bireysel öğrenmenin temeli oluşturmaktadır. Çalışma stratejileriyle söylenmek istenen, etkili çalışma stratejilerinin uygulanmasıdır. Verimli ve etkin ders çalışma, öğrenciyi başarılı yapacak en mühim unsurlardandır. Öğrencilerin birbirlerinden farklı oldukları gerçeği, her öğrencinin başarılı olma ve ders çalışma yönteminin de farklı olduğunu ifade eder. Verimli çalışmanın en esas şekli öğrencinin kendisi için uygun bir çalışma planlaması yapmasıdır. Her öğrencinin dersi algılama seviyesi gün boyunca farklılık gösterir. Bu nedenle öğrenci kendisine uygun çalışma planlaması yapmak istediğinde rehberlik servisinden destek alması uygun olacaktır. Öğrencilerin düşündükleri şey genellikle “günde kaç saat çalışmalıyım?” sorusudur. Her öğrencinin potansiyelinin farklı olması nedeniyle bu noktada net bir sayı vermekten çok dersin yoğunluğu, öğrencinin sınavları göz önüne alınarak kendisine uygun bir saat söylenmelidir. Öğrenci çalışma esnasında 45 dakikalık dersin ardından 10“ar dakika molalar verirse, çalışma daha verimli olacaktır. Ders boyunca ara vermemek yahut verilen aranın gereğinden uzun olması çalışmanın verimini azaltacaktır

1. Etkin Dinleme;

Öğrenci, etkin ders çalışma alışkanlıklarının bütün hayatı süresince gerekeceğini bilmeli ve kendisi için en uygun çalışma yerinde ders çalışmalıdır. Bir dersi etkili şekilde öğrenmek dinlerken yahut okurken kendine soru sormakta gizlidir. İyi dinleme yeteneği hayatın mühim bir kısmını oluşturur. Derslerin iyi dinlenmesi halinde yazma, konuşma ve etkin ders çalışma alışkanlıkları da geliştirilmektedir. Etkin dinlemeyi kısaca **“İFİKAN”** olarak kodlamak mümkündür. Bu süreç şu şekilde işler :

I – İzle: Öğrenci bu aşamada öğretmenini iyi gözlemelidir. Öğretmenin mühim konuları anlatma şeklini bilmek, anlatılan konunun önem seviyesini anlamak durumundadır.

F – Fikirler: Her konunun kendi ana ve yan düşünceleri olur. Konunun ana düşüncesinin yanı sıra bir de konuyu anlatan kişinin konuya dahil ettiği düşünceler vardır. Öğrenci bu noktalara özen göstermeli bilhassa ana düşünceyi kavramaya çalışmalıdır.

I – İşaretler: Öğrenci öğretmenin anlattığı konudaki soru gelebilecek noktaları yakalamalı ve bu noktaları özenle izlemelidir.

K – Katıl: Öğrencinin konuyu idrak etmesi adına gerekli yerlerde soru sorması ve gerekli yerlerde eksik noktaları tamamlaması lazımdır. Bir diğer ifadeyle öğrenci dersten uzaklaşmamalıdır.

A – Araştır: Öğrenci konu ile alakalı fikirlerini uygun şartlarda arkadaşlarıyla paylaşmalıdır. Gerekli yerlerde konu için diğer kaynaklardan da araştırmalarda bulunmalıdır.

N – Not Tut: Yazıya dökülmeyen bilgiler hızla unutulmaktadır. Bu nedenle öğrenci derste gördüğü konuyu aşırı ayrıntıya girmeden not almalıdır. Mümkün olduğunda her derste farklı bir defter kullanılmalı, not alma esnasında yazı ve sayfa düzenine özen gösterilmeli ve renkli kalemlerden yardım alınmalıdır. Öğrencinin dersi başarıyla geçmesi için derse gelirken hazırlıklı olması ve derste görülen konuları belli zamanlarda tekrarlaması gerekmektedir. Tekrarlanan konular sınavda soru olarak görüldüğünde rahatlıkla cevaplanacaktır

2. Etkin Okuma

Kitabı okuma ve bu hususta detaylara özen gösterme ders çalışma alışkanlığı adına çok önemlidir. Annenin eğitim seviyesi yükseldikçe çocukların da ders kitap okuma alışkanlığını edindikleri görülmektedir. Eğitim seviyesi yüksek olan annenin kullandığı kaynak kitapların, öğrencinin erişebileceği doğal bir kaynak olması, bazı durumlarda hazır bir kütüphanenin olması, öğrencinin kitap okumayı alışkanlık edinmesi ve çalışmaya yatkın olmasını sağlayabilir. Annenin evde kitap okuduğuna şahit olan ve anneyi model alan bir kişinin kitap okumayı sevmesi ve sıklıkla kitap okuması beklenmektedir .

Okumak, ders çalışmanın vazgeçilmez unsurudur. Pek çok öğrenci okuma kabiliyeti edinirken zorlanmaktadır. Zira okumak, bir müzik aletini öğrenmeye benzer. Okuma alışkanlığı mutlaka edinilmelidir. Gazete, roman tarzı basılı ürünleri okurken zorluk çeken öğrenciler ders kitaplarını da okurken zorlanırlar ve bu durum kitaplardan uzaklaşmalarına neden olur. Bu nedenle öğretmenler sınıflarına yaşlarıyla uyumlu romanlar okumalı ve romanlarla alakalı bilgiler vererek öğrencileri okumaya yönlendirmelidir. Etkin okuma alanındaki teknikler **“İSOAT”** şeklinde kodlanabilir. Bu kodda yer alan aşamalar şöyle açıklanabilir;

İ – İncele: Okunacak metnin ana alt başlıkları, konuların ilk ve son paragraflarına göz atılır fakat metin tamamıyla okunmaz.

S – Sor: İncelenen metinle alakalı olarak mümkün olduğunca detaylı sorular sorulur ve not alınır.

O – Oku: Metin sorulan sorulara cevap verilecek biçimde tekrar tekrar okunur.

A – Anlat: Okunan metin tekrar sorular cevaplanarak kendi kendine anlatılmalıdır.

T – Tekrar: Öğrenci okuduğu metni ve çalıştığı dersi belirli aralıklar ile tekrarlamalıdır. Örnek olarak hafta içi çalışılan bir dersin hafta sonu, tüm bir ay boyu çalışılan konunun ise ayda bir defa tekrar edilmesi uygun olacaktır. Dersi ve konuyu iyi şekilde kavrayabilmek için anlatan kişiden dersi iyi dinlemek gerekmektedir. İyi dinlemekten kasıt ise etkin dinlemedir.

2. Aynen Öğrenme :

Bilgilerin ezber olmaksızın ilişki kurularak öğrenilmesi, öğrenme olgusuna daha yakındır. Bu öğrenme şeklinde tekrarlamak önemlidir. Çalışma alışkanlıklarında da tekrarın mühim olduğu hesaba katılırsa, tekrar ederken dikkat edilmesi gereken tekniklere özen gösterilmelidir . **Aynen öğrenme kişi adına yeni olan bilgi yahut bilgilerin akılda daha kalıcı olması için bir uğraştır.** Çoğunlukla tekrar aracılığıyla bu bilgiler uzun vadeli hafızaya dahil edilirler :

1. Aralıklı Tekrar: Tekrar zihinde ve sesli olmak üzere iki biçimde yapılmaktadır. Tekrar esnasında kişinin rolü önemlidir. Tekrarlayarak öğrenen kişi pasif değil aktif rol almalıdır. Bunun yanı sıra, sürekli tekrar aralıklı tekrara kıyasla daha faydalıdır. Aralıklı tekrarın hafızada kalma ihtimali daha fazladır. Bir diğer deyişle, aralıklı tekrar bilgiyi uzun vadeli hafızadan geri getirmeyi kolay hale getirmektedir.

2. İpucu ile Öğrenme: İpucuyla öğrenmeyle alakalı olarak öğrenilecek şeylerin baş harflerinden ilginç bir cümle kurmak ve bu cümleyi hatırlamada kullanmak mümkündür. İpucuyla öğrenme ve öğrencinin çalışma arzusunu teşvik etmek açısından doğrudan bir bağ bulunduğu söylenebilir. Zira bu teknikle öğrenilebilecek kimi dersler için öğrenci yaratıcılığını kullanabilecek, kendi ürününden kendisi faydalanabilecektir. Bu durum da çalışmayı ve öğrenmeyi öğrenci için daha eğlenceli ve şahsi hale getirecektir.

4. Anlayarak Öğrenme :

Öğrencilerin derslerini anlayarak çalışmalarını ve başarıyı yakalamalarını desteklemek oldukça önemlidir. Bilinçli biçimde ders çalışan öğrenciler kabiliyetlerini en etkin şekilde değerlendirip derslerini geçmekte, kabiliyetlerini etkin şekilde değerlendiremeyen öğrencilerse başarısızlıkla karşılaşmaktadırlar. Neticede, öğrenciler okul ve derslerden uzaklaşmakta, öğrenciler için katlanılan eğitim giderleri boşa gitmektedir. Bilgilerin bellekte rastgele ve dağınık şekilde saklanması çok zordur. Öğrenci bir bilgili idrak etmekte zorlanıyorsa ilk olarak öğretmenine yahut bir arkadaşına sorarak anlamını idrak etmeye çabalamalı, ardından ezberlemelidir. Öğrencinin derste karşılaştığı her bilgiyi hazırlaması beklenmemektedir. Bu sebeple ders ile

alakalı bilgilerden hangilerinin önemli olup olmadığını saptama hususunda öğrencilerin bir takım önlemler almaları lazımdır ;

- Ders öğretmenine hangi bilgilerin önemli olduğuyla ilgili sorular sormalıdır.
- Derste aldığı notlara göz atmalı ve notlar içinde önemli olabilecek yerlerin altını çizmelidir.
- Dersle alakalı verilen ödevlere dikkat etmeli ve bu ödevlerde bahsedilen bilgileri saptamalıdır.
- Sınıfta verilen ders notları ve başka araçları dikkatle incelemeli ve önemli bilgileri not almalıdır.

5. Planlı Çalışma :

Plan, yapılacak olan işlerin belli bir düzen ve süreye tabi tutulmasıdır. Planlı çalışma öğrenciye çalışmanın yönünü iletir ve öğrenciyi sıklıkla karar değiştirmekten alıkoyarak zaman israfının önüne geçer. Çalışma hususunda plan, başından itibaren etkili ve bilinçli olmayı gerektirmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) ilke ve amaçları ışığında, öğrencilerin özgüvenli, sistematik düşünme kabiliyeti olan, girişimci, teknolojiyi verimli biçimde kullanabilen, planlı çalışma alışkanlığı olan yaratıcılıkları yüksek kişiler yetiştirmek amaçlanmaktadır. Öğrenci çalışmaya belirli görevleri yapma kararlılığı ile başlamalıdır. Zihninden diğer fikirleri çıkarmalı ve kendini çalışacağı derse adanmalıdır. Çalışmadan önce haftalık ve günlük ders programı incelenmelidir. Çalışılması gereken dersler belirlenmeli ve sıralanmalıdır. Öğrenci sahip olduğu zamana ve çalışması gereken konuların ağırlık ve önceliğine göre kurduğu çalışma programını kullanmaya alışmalıdır. Programlı ve planlı çalışan öğrenci, yetişkinliğinde de sorumluluklarını başarılı ve düzenli biçimde yerine getirir. Bu alışkanlığın edinilmesi hızla olacak bir şey değildir. Ders çalışmaya böyle hazırlanmak bir alışkanlık olacak kadar alıştırmaya yapılmalı, öğrenciye gerektiği yerlerde destek verilmelidir .

Günlük hayatta yahut iş yaşamında başarıya ulaşmak, zamanı verimli kullanmak ve arzulanan hedefin net biçimde saptanması için, plan yapmanın gerektiği görülmektedir. Tüm bunlar öğrencinin uygulamak istediği çalışma alışkanlığı için de bir belgedir. Planı kağıt üstünde yahut aklında biçimlendirmiş öğrencinin bu etkinliği, çalışma için motivasyonunun olduğunu ve bu durumu sürdüreceğini göstermektedir. Çalışma alışkanlıklarının türünü ve yönünü etkileyen planın, bu belirleyici niteliğinin dışında, önemine ve tanımına da göz atmak gerekir. Çalışma planı oluştururken öğrencilerin özen göstermesi gerekenler şöyledir :

- Kabiliyetlerini, gereksinimlerini ve bilgilerini dikkate almaları gerekir.
- Sosyal faaliyetler ile dersler arasında mantıklı bir denge kurmalıdırlar.
- Geniş kapsamı olan çalışmalarını küçük basamaklar şeklinde planlamalıdırlar.
- Günün benzer saatlerinde çalışmaya özen göstermelidirler.

- Uyku gereksinimleri ihmal edilmemelidir.
- Gerektiği yerde destek istenmelidir.
- Haftalık planlarını saklayarak objektif açıdan değerlendirmeli gerekir.
- Plana uyma hususunda kendilerini zorlamalıdır.

6. Tekrar :

Hatırlamanın en mühim kuralı tekrarlamaktır. Öğrenilen bilgiyi tekrarlamak unutmanın önüne geçer, kalıcı olmasını sağlar. Esas olarak tekrarlanmayan bilgiyle öğrenilmemiş bilgi arasında fark bulunmamaktadır. Tekrarlar mümkün olduğunca çok aralık olmadan gerçekleştirilmelidir. Konu bölümlendirilmeli, saptanan bölüm öncelikle çalışılmalı, çalışmanın ardından 10 – 15 dakikalık tekrar zaman geçmeden uygulanmalıdır. Konu tamamen öğrenilmek isteniyorsa, bir günün ardından tekrar yapılmalıdır. Bu tekrar birkaç dakikada yapılacak biçimde olabilir. Tekrar yapma, bir haftada öğrencinin en çok yarım saatini almaktadır . Fakat öncesinde çalışmaya verilen saatlerin ziyan olmaması, tekrarlamak için ayrılan bu otuz dakikalık dilime bağlıdır. Tekrarlar vaktinde yapıldığı takdirde bilgiler yeniden öğreniliyormuş gibi zaman almayacaktır. Vaktinde yapılmaması durumunda zaman kaybının yanı sıra sıkıcılık yaratacağından öğrenciyi çalışmadan soğutur. Tekrarlanmadığı takdirde öğrenilen bilgiler hatırlanmayacaktır. Böylelikle yeni öğrenilen bilgileri kavramak da zor hale gelir. Tekrar yöntemleri şöyle ifade edilebilir :

- Öğrenilen dersin ilgili metnin belirli aralıklar ile sessiz yahut sesli okunması.
- Öğrenilen dersin dinledikten ya da okuduktan sonra anlatılması.
- Öğrenilen dersin metninde bulunan bilgilerin bir yere not alınması.
- Okurken ya da anlatırken düzenli aralıklar ile durup akılda cümlelerin tekrarlanması.
- Metinde, derste geçen bir düşüncenin farklı biçimlerde ifade edilmesi.
- Öğrenilen konulardan mühim olanların vurgulanması.

7. Ödev Hazırlama :

Eğitmciler ödevi, “öğrencilerin bilgi ve becerilerini arttırmak ve aynı zamanda derste öğrendiklerini pekiştirerek daha kalıcı hale getirmek amacıyla ders dışı zamanlarda bireysel ya da grup içinde yaptığı çalışmalarla meydana getirdiği metin, araç, iş ve benzeri çalışmalar” olarak tanımlamaktadır. Öğrenciler vakitlerinin büyük bir kısmını ödev yapmakla okul harici çalışmalara ayırmaktadır. Ödev yapmaya dair uğraşların etkin olması, bazı beceri, bilgi ve alışkanlıkların kazanılmış olmasıyla ilişkilidir. Oysaki öğrencilerin büyük bir kısmı ödev yapmayla alakalı esas beceri ve bilgiden yoksundur .

Projeler ve ödevlerin öğrencilerin fikirlerini düzenlemelerine, araştırmacı ve bağımsız bir kişilik oluşturmalarına, dersler ve sınavlardaki başarılarının çoğalmasına yardımcı olmaktadır. Proje ve

ödevler, öğrencilerin bilgilerini kavramaları açısından mühim araçlardır. Proje ve ödevler okulda ya da evde hazırlanmaları önemli olmaksızın öğrencilerin çalışma alışkanlıklarının ne denli iyi olduğunu gösteren araçlardır. Bu sebeple öğrenciler proje ve ödevlerini kendi başlarına yahut arkadaş gruplarıyla özen göstererek ve severek yapmalıdırlar. Ödevlerine gerekli özeni göstermeyen, isteksiz ödev yapan öğrenciler bir şeyler öğrenmek için değil yalnızca bir gerekliliği halletmek için ödev yapmış olurlar.

8. Özetleme :

Araştırmalar özet çıkarmanın bir diğer kalıcı öğrenme metodu olduğunu ifade etmiştir. Özetleme yapılırken, öğrenilen bilgiler tekrar edilmiş olur ve böylece pekiştirilirler. Genel düşüncenin tersine özet çıkarmak, öğrencinin öğrenip öğrenmediği belirsiz olan düşüncelerin ifade edilmesi değildir. Aksine, bir tarz düşünce üretme faaliyetidir. Yararlı bir özet çıkarma faaliyeti için, ilk olarak ilgili metindeki önemli olmayan bilgiler saptanıp elenmelidir. Metindeki ana fikir saptanıp öğrencinin kavramasından sonra, bu düşünceleri öğrenci kendi ifadelerini kullanarak anlatmalıdır. Hazırlanan özetin anlamlı ve kendi içinde bütünlük gösteren bir metin olmasına dikkat edilmelidir.

Verimli Ders Çalışma Alışkanlığı

Çağdaş öğrenme ve öğretme teorileri, öğrenme esnasında öğrencinin rolünün aktif olması gerektiğini ifade etmektedir. Öğrencinin öğrenme esnasında aktif rol almasıysa, ders çalışma alışkanlıklarının olması ve öğrenme metotlarını uygulamasıyla mümkün olacaktır. Çağımızda başarılı öğrenciler, kabiliyetlerini bilen ve ders çalışma alışkanlıklarını öğrenme esnasında verimli kullanabilen öğrencilerdir.

Süreklilik, öğrencinin edineceği çalışma alışkanlığıyla direkt olarak alakalıdır. Öğrenmenin olması ve daha sonraki öğrenmelere temel olması adına bir başka ifadeyle bilginin devamlı şekilde öğrenildiğinden emin olmak adına çalışma alışkanlığının da doğru edinilmiş olması gerekir. Çalıştığını söyleyen, ebeveynlerinin de bu yönde görüş bildirdiği bir öğrencinin başarılı olamamasının nedeni burada aranabilir. Öğrenmenin kalıcı olmasını sağlayamamış fakat öğrenme sürecini pozitif yönde geliştirmek isteyen öğrenciye, verilebilecek destek doğru çalışma alışkanlığını pekiştirmesini sağlamak olmalıdır.

Ders çalışırken mühim olan ortamı, imkânları, zamanı, araç, gereç ve kaynakları öğrenme hedefiyle uyumlu olarak en etkin şekilde kullanmaktır. Başarılı öğrencilerin dahi kusurlu ve yanlış ders çalışma alışkanlıklarının olduğu fark edilmektedir. Okul başarısızlıklarının genelinde, hatalı ders çalışma tekniklerinin uygulanması büyük orandadır.

Öğrenmeyi kalıcı olarak sağlayamadığı için başarılı olamayan bir öğrencinin vazgeçmesinin önüne geçmek amacıyla, gereken tüm doğru önlemlerin vaktinde, öğretmen yahut öğrenci tarafından yapılması, çalışma alışkanlıklarının edinilmesi gerekmektedir. Diğer türlü etkin ders

çalışma alışkanlığı kazanamayan öğrencilerin, öğrenmeye dair verdikleri uğraşın ve geçirdikleri zamanın karşılığını göremedikleri için okuldaki ve meslek hayatlarındaki başarı seviyeleri az olacaktır .

Öğrenci ilk olarak kendi ders çalışma teknik ve alışkanlıklarını incelemelidir. Ardından da etkin çalışma metotlarını saptamalı ve yararsız olan çalışma tekniğinden ayrılmalıdır. Öğrenci, öğrenmeyi amaçlamalı ve öğrenme için kendi kabiliyetleriyle uyumlu çalışma tekniklerini seçmelidir. Etkin çalışma metodu, başarıyı artırmalı, bilgileri aktarabilmeli ve kalıcı olmalıdır. Her öğrencinin diğer öğrenciden farklı olduğu asla unutulmamalıdır. Uygun çalışma alışkanlıklarının edinilmesi, bu farklılıkları ve potansiyelleri açığa çıkaracaktır. Uygun çalışma alışkanlıklarının edinilmediği hallerde, öğrenci öğrenmeyi zor hale getirecektir. Verimli ve etkin ders çalışma alışkanlıkları edinmiş öğrenciyse, öğrenmesini kolay hale getirip başarısını çoğaltır . Bütün bunların önüne geçmek ve gerçekten bir öğrenme gerçekleştirmek adına başlangıçta oldukça dikkatli olmak gerekir. **Şüphesiz ki, kişinin bilgiler öğrenmeye başladığı süreç okulun öncesinde başlamıştır ancak sıkı bir şekilde takip edildiği dönem okulla beraber başlamaktadır.** Zira okullardaki öğretme faaliyetleri, kontrollü, planlı ve belirli hedeflere hizmet etmektedir. Okullarda gerçekleştirilen bu öğretme faaliyetlerinin hepsine öğretim denmektedir.

Etkin ders çalışmadan kastedilen, öğrencilerin derslerinde başarılı olmasını sağlayan ders çalışma, dinleme, ödev hazırlama gibi çalışmalarda gereken alışkanlık ve tavırları edinmesidir. Bunların edinilmesi adına özellikle şu basamaklara dikkat edilmesi gerekmektedir :

- **Ders çalışmaya hazır hale gelme.**
- **Öğrenmeyi sağlamak için okuma yapma.**
- **Dersi dinleme.**
- **Not alma.**
- **Sınava hazırlık ve sınava giriş.**
- **Ödev hazırlama ve kütüphanelerden faydalanma.**

Materyaller anlamında incelediğimizde ders çalışma alışkanlıkları anlamında bir kitapta olması gerekli nitelikler de mühimdir. Zira öğrenci çalışma esnasında o kitaptan yararlanacaktır. Fazla ders çalışmaktan ziyade verimli ve etkin çalışma, başarılı olmak için takip edilmesi gerekenler şöyledir :

- **Öğrencinin kendisine güveni ve başarılı olacağına dair inancı olmalıdır.**
- **Düzenli ve rahat bir ders çalışma yeri tesis edilmelidir. Ders unsurları çalışma yerinde rahatlıkla ulaşılabilecek biçimde yer almalıdır.**
- **Çalışma esnasında başka şeyler düşünülmemeli, yalnızca o andaki çalışmaya dikkat edilmelidir.**

- **Ders çalışmada bütün duyular öğrenmeyi kolay hale getirecek biçimde etkin olmalıdır.**
- **Belirli bir plan ile çalışmaya dikkat edilmelidir.**
- **Çalışılan dersin ne derece anlaşıldığına dair özdenetimlerde bulunulmalıdır.**
- **Öğrenci hangi bilgiyi ne derece öğrendiğinin bilincinde olmalıdır.**
- **Okuma hızını çoğaltmak için çalışmalar yapılmalıdır.**
- **Zor ve uzun konuları tek seferde değil, parçalar halinde çalışmaya özen gösterilmelidir.**
- **Derslerde edinilen bilgiler, imkanlar el verdiğince günlük yaşamda kullanılmalıdır.**
- **Edinilen bilgiler ara ara tekrarlanmalı, unutulması engellenmelidir.**
- **Önceden tekrarda bulunmadan bütün çalışmayı sınavdan öncesine bırakmak yaygın yanlışlardandır.**
- **Başarılı olunmayacağına yönelik yersiz korku ve endişelere kapılmamalıdır.**
- **Öğrenme adına gereken dikkat, aynı anda birden çok uyarıcıyla karşılaşınca kaybolmaktadır. Bu nedenle çalışma esnasında diğer etkinlikler yapılmamalıdır.**

Etkin ders çalışma alışkanlıklarıyla alakalı tanımlar ele alındığında kişisel farklılıklar, not alma, zaman yönetimi, çalışma alışkanlıkları eğitimi ve ebeveynler, öğretmen, uygun bir çalışma yeri bulma, ödevler, kütüphaneden yararlanma ön plana çıkan unsurlardır. Bunların yanı sıra öğrencinin istek ve ilgisi etkin ders çalışma alışkanlıkları anlamında oldukça önemlidir.

Başarı Kavramı

Başarı, genel anlamıyla kişiye anlamlı gelen hedeflerin, günlük planlamalar ile gerçekleşmesi durumudur. Buradan hareketle kişi için anlamlı olan yahut kişinin kendi içinde anlam verdiği olguların sırasıyla gerçekleşmesi başarı sağlamaktadır.

Başarılı olmak için gereken ahlaki nitelikleri; sabırlı olmak, sorumluluklarını bilme, güçlü bir karaktere sahip olmak, bayağılıktan uzak durmak, olumlu düşünmek, insani bağlar kurmak, güvenilir olmak, hoşgörülü olmak, kendini yeterli görmek, aklın idaresinin vicdan olması şeklinde ifade edilebilir. Başarı, arzulanan neticeyi elde etme, istenilen hedefe ulaşma, arzulananı kazanma şeklinde açıklanabilir. Eğitim anlamında ele alındığında başarı; planlanan amaçlarla tutarlı davranışların bir araya gelmesiyle oluşmaktadır.

Bir diğer ifadeyle, bir öğrenci planındaki amaç tutumları göstermesi durumunda başarılı sayılabilir. Fakat çağdaş olarak başarı ifadesi akademik başarıyla sınırlı tutulamaz. Başarı bilişsel davranışların yanı sıra, karakter nitelikleri, ilgiler ve davranışlar gibi bilişsel olmayan davranışları da kapsamaktadır.

Başarılı yalnızca okul başarısı olarak görmek mühim bir yanıdır. Bu sebeple başarının yaşamda pek çok halini görebilmek mümkündür. Kasatura, okul başarısının yirmi sene sonra farklı hayat alanlarındaki halini belirlemiş ve başarı türlerini üç başlıkta incelemiştir :

Aile Hayatı Başarısı: Aile ortamında başarılı olan öğrencilerin nitelikleri şöyledir ;

- Aile içi bağların güçlü ve iyi olması, rahat iletişim kurma imkanı,
- Saygı ve sevgi ortamının olması,
- Paylaşabilme nitelikleri,
- Aile içi dayanışmanın ve desteğin olması,
- Güven hissiyatının olması,
- Beraber olmaktan duyulan mutluluk.

Sosyal Başarı: Sosyal olarak başarılı olan öğrencilerin nitelikleri şöyledir ;

- Toplumda kabul edilen bir meslek sahibi olmak,
- Arkadaşları arasında aranılan bir birey olmak,
- En az iki grup yahut kuruluşun üyesi olmak,
- Ekonomik anlamda rahat geçinme şartlarının olması,
- Kendisine gereksinim duyulan bir birey olduğunu benimsemek,
- İş ortamında üst ve astlarıyla rahat iletişim kurabilmek,
- İş ortamında şahsi yaratıcılığını gösterecek imkanı bulmak,
- Diğer kişilerle zıt düşülen hallerde dahi kendisi ifade edebilme cesaretinin olması.

Her öğrencinin başarısı, kendi biyolojik yapısı ve zeka seviyesi kapsamında ele alınmalıdır. Zihinsel kabiliyetleri vasat yahut geri olan bir öğrenciden kapasitesinin üstünde başarı istemek gerçekçi olmayan bir istek olacaktır. Zira öğrencilerin kabiliyetleri, düşünme ve öğrenme şekilleri, akademik motivasyon seviyeleri ve alakaları birbirinden değişiktir.. Bu noktada eğitimdeki akademik başarı ile ebeveynlerin başarı isteklerini, okuldaki belli bir dersten

kişinin ne seviyede faydalandığının ifadesi olduğundan hareketle ve öğrencinin zihinsel yetenekleriyle bilişsel gelişim seviyesini dikkate alarak ele almak gerekmektedir. Öğrencinin akademik başarısı yahut başarısızlığı, ebeveynleri, kendisi ve çevresi açısından oldukça önemlidir. Akademik anlamda başarısının ve nitelikli iş gücünün bir halkın kalkınması hususunda en esas güçler olduğu bilinmektedir. Akademik anlamda görülen başarısızlıklar, okulu bırakma gibi hallerde hem kişinin özgüvenini düşürmekte hem de iş gücü anlamında halkın kalkınmasına kişinin vaktinde dahil olmasının önüne geçmektedir .

Saygılarımla...

Hakan KARADEMİR

Prof Dr. M.Erol Turaçlı Fen Lisesi
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi

